

contemporary fashion system, especially the formation and dynamics of the economic, social and cultural development. The author also examines institutional aspects, varied demonstration of prêt-à-porter in early 21-th century, and clarifies this phenomenon in different terms of the methodology of a modern theory and practice of art history, system analysis, mathematical statistics and scientific forecasting. This report proves the appearance and multi-functioning group of prêt-à-porter completely changed the fashion world system of late 20-th and early 21-st century. Hereof Haute Couture group has lost its dominating influence on the formation of fashion and style image of the future for elite and mass consumers.

Key words: fashion, fashion design, costume, art foundations, fashion system, rank groups of fashion, Haute Couture, pret-a-porter, fashion industry brand.

Надійшла до редакції 7.11.2015 р.

УДК 245.3.22

Богатирьова Юлія Миколаївна, аспірантка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ

ВПЛИВ ПОПУЛЯРНОЇ МУЗИКИ НА РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДИТИНИ

Висвітлюється вплив популярної музики на формування естетичної культури дитини як творчої особистості. Стверджується, що музика, зокрема популярна, може не відображати безпосередньо явище дійсності, але у передачі емоційних проявів у рамках певного соціокультурного часу вона не має аналогів стосовно інших видів мистецтв.

Ключові слова: культура, естетична культура, музика, популярна музика, естрада, дитина, емоційні прояви, ритм.

Важливою запорукою збагачення духовності сучасної людини й прищеплення їй якостей інтелігентності виступає естетика музики. Ця складова музичної культури є спрямованою на формування здатності розумного перетворення дійсності за законами гармонії в усіх сферах суспільної життєдіяльності. Мистецтво як потужний засіб формування естетичної культури людини сприяє розвитку культури почуттів і креативної фантазії, виробленню вміння розуміти внутрішній світ людини. В. Сухомлинський, дискутуючи з прихильниками технократичної моделі реалізації суспільного прогресу, зауважив, що найголовніший засіб формування душі – краса. Краса у широкому розумінні – і мистецтво, і музика, і сердечні відносини між людьми [8]. Зазначене стосується прилучення молодшої генерації нашого народу до кращих здобутків масової музики (легкої, естрадної, побутової, розважальної, танцювальної тощо).

Специфічну особливість естетичного сприйняття музики як виду мистецтва визначають її ритмічні та інтонаційні значення. Вони забарвлюють виражені почуття, художні образи та переживання людини, створюючи певне спільне емоційне поле між музичним твором та людиною. Переживання краси музичного звуку та музичної інтонації складає невід'ємний компонент творчого процесу естетичного сприймання. Тут потреба у такому переживанні порівнюється з потребою у корисному та приємному і є виявом високої духовності людини. Потреба, у свою чергу, корисного та приємного може стимулювати потребу у прекрасному, його виявлення у мистецтві, про що свідчать три найважливіші структурні компоненти вияву прекрасного у музиці: прекрасного як переживального почуття; прекрасного як художньої ідеї і прекрасного як витвору мистецтва [2; 150–151].

Аналіз останніх публікацій. Дослідження стимулюючого впливу мистецтва на розвиток творчих здібностей дитини, її естетичної культури завжди становили значний теоретичний та практичний інтерес суспільства. Серед його представників, що цікавляться зазначеною мистецькою проблемою, є філософи, культурологи, мистецтвознавці, педагоги, соціологи й ін.

У дисертації Г. Лазаренко «Формування художньо-естетичного смаку у дітей старшого дошкільного віку засобами музичного мистецтва» автор вважає необхідним цілеспрямоване використання серед жанрів музичного мистецтва дитячої класичної музики, народного фольклору, сучасної популярної музики. Використання вказаних музичних жанрів у формуванні естетики смаку дітей сприяє їх ознайомленню з історією музики минулого та сучасності, з універсальними законами музичного світового та вітчизняного мистецтва, опануванню знань про специфіку музичних професій тощо [4].

П. Фриза досліджує роль хореографічної культури як соціокультурного чинника творчого розвитку дитячої особистості. Соціальний вимір хореографічної культури розкривається через характеристику двох її аспектів – пластичного і музичного. Провідне місце у танцювальній культурі належить музиці з її

ритмічною організацією пластичної мови. Музична мова – пісня та музичний рух – танець народжують танцювально-ігрову дію. У формуванні музичної культури, естетики танцю важливу роль, вважає автор, мають ментально-психологічні та ідейно-художні чинники естетичної культури. У зв'язку з цим дослідником розроблено низку мистецьких завдань з урахуванням певних вікових особливостей дитини, що позитивно впливають на потенціал її танцювальної імпровізації та творчої пам'яті [9; 12].

Активний вплив ритміко-мелодійних вправ на центральну нервову систему, особливо на нервові центри кори головного мозку проявляється не лише в процесі формування музичних навичок дитини: відтак вона й загалом володіє підвищеною здатністю реагувати, її повсякденна рухома діяльність є координованішою. Музично-ритмічні виразні рухи, поступово набуті у вправах, сприяють більш досконалому виконанню танців. Більше того, завдяки систематичній праці над рухами у хлопців починає розвиватися музично-слухове сприйняття ритму. Адже для точного виконання рухів діти мають постійно вслухатися у музичний супровід [3; 14].

Роботи І. Пенчук із теорії та історії журналістики присвячені емоційній і змістовно-тематичній наповненості дитячих телевізійних програм в Україні, особливостям впливу музичного телебачення на різні дитячі вікові групи. Дослідниця аналізує й узагальнює український досвід формування дитячих телевізійних програм, визначає тенденції та перспективи розвитку українського дитячого телебачення. На основі аналізу змісту та тематики музичних телепередач автор дослідницької роботи з'ясовує їхній позитивний і негативний вплив на дитячу аудиторію. Визначаючи важливу роль телебачення у житті дитини, І. Пенчук у статті «Період розквіту дитячого телебачення в Україні (70-80 рр. ХХ ст.)» відзначає більш гуманне ставлення до дітей та підлітків у зазначений період дослідження, ніж наприкінці 1990-х рр. та початку ХХІ ст.

Автори передачі «Школярам про музику» зверталися до музичних творів із світової музичної скарбниці усіх жанрів, доступних дитячому сприйняттю. Автори музичних телевізійних передач показували дітям, що музика є частиною великого багатобарвного світу. Молодша вікова група брала активну участь у популярних тоді концертах та конкурсах. Зокрема, під назвою «Веселі нотки» проходили телевізійні музичні конкурси юних виконавців від 5 до 10 років, що охоплювали і проблеми популярної музики і мали значний вплив на процеси соціалізації дитини, прискорюючи їх [6; 85–86].

Метою статті є з'ясування потенціалу популярної музики в її впливові на формування естетичної культури дітей.

У процесі зростання ролі музичного мистецтва, в т. ч. популярної музики в сучасному житті української молоді, відбувається широка популяризація серед української молоді й, зокрема, серед дітей, так званої «легкої» музики, яка за змістом і виражальними засобами не завжди відповідає високим естетичним міркам. Щоб протидіяти негативному впливові емоційної насиченості музичних образів зазначеної музики на дітей, вчені наполягають на впровадженні гуманно-естетичного підходу. Його сутність полягає у здійсненні особистісного розвитку дітей на основі нагальних вимог до якості музичної культури шляхом стимулювання їх до естетичного сприйняття гуманістичних життєвих цінностей під впливом певної музичної діяльності.

Феномен сучасної популярної музики належить до естрадного мистецтва (від франц. *estrade* – естрада, лат. *stratum* – поміст) – різновид сценічного мистецтва), що являє окремий закінчений виступ на естраді одного або кількох артистів, у т.ч. співаків, музикантів і танцюристів.

Починаючи з ХVІІІ ст. співаки виконували свої номери у так званих дивертисментах – коротких доповненнях до театральної вистави – улюблені публікою оперні арії й народні пісні, а танцюристи – фрагменти з популярних балетів. Пізніше дивертисментом названо музичний твір із кількох частин розважального характеру, призначений для виконання інструментальним ансамблем або оркестром, а також легку музичну п'єсу. Під назвою легкої музики виокремилась особлива група музичних творів, призначених для розважання та психологічного розвантаження. Поняття легкої й серйозної музики з'явилися під впливом естетики класицизму. Відтак відбулося перше жанрове відокремлення: від опери – оперети. Протягом ХІХ ст. із появою мюзик-холів, вар'єте і музичних кафе постали й інші види легкої музики – пісня, танцювальний номер, музична сценка. Функціонування популярної пісні детермінувалося конкретними цілями: заколисати дитину, висловити радість або горе, полегшити одноманітну фізичну працю тощо. Складаючи народні пісні, зазначає М. Гоголь, українські селяни «звертаються до Бога, як діти до батька й ... уводять його у побут свого життя з такою невинною простотою, що це невибагливе його зображення стає в них величним у простоті своїй» [1; 13].

Музика завжди сприймалася як аристократичний вид мистецтва. Відтворюючи реальну дійсність, вона впливає не лише на окрему людину за допомогою специфічно побудованих звукових комбінацій, її впливові підвладні великі маси людей. Позначену багаторівневою структурою, музику з її формами та сенсами неможливо перекласти іншою мовою або передати словом. Але цей вид

мистецтва завдяки своїй ритміці може викликати будь-який (негативний або позитивний) ефект при її сприйнятті – від страху до захопленості.

При виробленні критеріїв добору (прикладного, гедоністичного, сугестивного, естетичного) музичного репертуару для дітей вплив музики на дитину зумовлений музичною природою, що полягає в її звуковій сутності, ритмічності, інтонаційності, процесуальності, синкретичності та особливостях сприймання музики дітьми: безпосередності, цілісності, емоційності. Поліфункціональність музики детермінується регулятивним потенціалом музичного мистецтва, що вимагає узгодження психофізіологічних процесів в організмі, формування позитивних емоцій, активізацію інтелектуальної діяльності.

Вокалісти відмічають значно швидше опанування вокальною технікою у дитячому віці, ніж у дорослому. Принципових відмінностей у функціонуванні дихання та організації діяльності голосових зв'язків у дитини і дорослої людини не спостерігається, щоправда дитячий голос відрізняється від голосу дорослого тембром і гучністю. Дитині не можна співати пісню на межі своїх сил: оскільки її голос ще формується і ставиться до нього слід бережливо. Сила голосу має випрацьовуватися поступово, у процесі оволодіння вокальною технікою, і тому форсувати голос для дитини у жодному разі не можна.

Народна пісня й інструментальна музика супроводжують українську людину з дитинства у праці й відпочинку, з моменту роздумів над сенсом буття. Зокрема, у свій час під виховним впливом батьків у родині майбутніх композиторів Майбород створився своєрідний ансамбль, в якому грали на скрипці, мандоліні, балалайці та бандурі. Брати, схожі не лише зовні, були закохані в музику і згодом почали займатися нею професійно. Щоправда, «спеціалізація» була різною: Георгій тяжів до опер і симфоній, Платон же віддавав перевагу написанню пісень [7; 281].

Видатні вітчизняні діячі музичної культури постійно розмірковували над світоглядним впливом народної пісні на дитину, починаючи з її раннього дитячого віку. Знаковими у цьому відношенні слід вважати за авторством М. Лисенка «Збірник українських народних пісень у хоровому розкладі, пристосованим для учнів молодшого і підстаршого віку у школах народних» й дитячі опери «Коза-Дереза» (1888 р.), «Пан Коцький» (1891 р.) та «Зима і Весна, або Снігова Краля» (1892 р.).

У сучасних вітчизняних дошкільних закладах діти на заняттях із розвитку тактильного відчуття використовують пропонований фахівцями ігровий матеріал, серед якого є м'які та гумові іграшки тощо. У віці 1-3 роки музичні здібності дітей проявляються в емоційній чуйності, музичному слуху, почутті ритму й ін. Приблизно з другого року життя дітям бажано знайомитися з невеликими музичними творами, які дають відчуття радості в їх сприйнятті та стимулюють бадьорий емоційний стан. Такими є, наприклад, пісні «Кап-Кап», «Котик», «Пісня про гномика» Н. Май, «Бджілка» С. Жовнерчука, до того ще й спокійні, доброзичливі під час їх слухання. Корисним для набуття дошкільнятами музично-хореографічних знань і навичок прищеплювати їм уміння й навички виразних рухів: стрибків, жестів, міміки, рухів корпусу, ритмічних пересувань у просторі приміщення тощо. Незаперечно корисним є залучення дітей, починаючи з дошкільного віку, до участі у хорових колективах, фольклорних та вокально-інструментальних ансамблях із потужним потенціалом виразності почуттів у народних піснях, частівках, танцях із притупуванням та пританцьовуванням тощо. Неоціненним у художньо-естетичному відношенні для розвитку музичних здібностей дитини є заохочення дошкільнят до гри у народних ансамблях на простих музичних інструментах (бубнах, дзвіночках, барабанах, дудках й ін.).

Музично-естетичне залучення дітей до цінностей народних та популярних пісень і танцю здійснюється на уроках музики і співу, а також у дитячих колективах художньої самодіяльності. Зразком самовідданості зазначеній сфері у радянський період може слугувати діяльність композитора і громадського діяча Д. Кабалецького (1904-1987 рр.), засновника і головного редактора журналу «Музика у школі». Митець неодноразово виступав також диригентом концертних виступів дитячого хору Всесоюзного радіо і телебачення.

Чимало професійних талановитих співаків, артистів театру, кіно і естради, музикознавців і художників починали свою творчу діяльність у самодіяльних колективах. Зазначене у повній мірі стосується музичної діяльності видатного українського хорового диригента, заслуженого діяча мистецтв України, засновника й багаторічного художнього керівника Держаної чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького С. Дорогого (1924-2004 р.). Семен Васильович значну увагу приділяв музично-естетичній діяльності дітей у шкільному хорі. А саме хорове мистецтво є найулюбленішою масовою формою художньої самодіяльності. У 1960-ті рр. цікава робота здійснювалась С. Дорогим із хором школи № 7 в обласному центрі на його рідній Єлисаветградщині. Зразково урівноважені партії цього хорового колективу узгоджувались з його витонченим тембровим звучанням. Різноманітний репертуар дитячого хору, керованого С. Дорогим, був репрезентований, з-поміж іншого, популярною

у той час піснею «Звенит гитара над рекою» композитора А. Новикова, широкою добіркою народних пісень – українських, російських, латвійських, білоруських, чеських, німецьких, югославських й ін. Зазначений колектив з успіхом виступав на святкових вечорах, брав участь у різноманітних олімпіадах і оглядах [5; 37].

Подвижницькою правомірно вважати й діяльність заслуженої артистки України О. Калінчук в якості засновника й художнього керівника дитячої вокальної студії «Диво калинове». Вона та її вихованці стали володарями престижних призів Всеукраїнських фестивалів: «Пісенний вернісаж – 2005», «Боромля – 2005», а вона особисто – лауреатом I Всеукраїнського фестивалю ім. Р. Кириченко «Я козачка твоя, Україно» (2006 р.), фестивалів класичного і сучасного романсу «Осіньне рандеву», «Співають, плачуть солов'ї» й ін.

Презентаційною ареною здобутків дітей молодшого віку з усієї України у галузі естрадної музики стали ініційовані ректором КНУКіМ М. Поплавським концерти-огляди телевізійного мистецького конкурсу «Крок до зірок» та інші телевізійні пісенні проекти. Зауважимо, що пісня «Бджілка» згаданого українського композитора С. Жовнерчука у виконанні С. Роль дійшла до фіналу у телеконкурсі «Крок до зірок».

Таким чином, у популярній, передовсім естрадній музиці, сконцентровано потужну енергетику руху, невичерпне розмаїття явищ матеріального світу, взаємодії простору і часу. Завдяки своїй природній ритмічності, музика на підсвідомому й свідомому рівнях пробуджує в особи приховану енергію й стимулює її художньо-креативні можливості. Музика, зокрема популярна, може не відображати безпосередньо явище дійсності й плин людських думок, але у передачі найширшого діапазону й динаміки емоційних проявів у рамках певного соціокультурного часу вона не має аналогів стосовно інших видів мистецтв. Вона задовольняє художньо-естетичні запити людей й оперативно реагує на явище суспільної дійсності. Тому прилучення до її цінностей, починаючи з дитячого віку, має бути справою світоглядно цілеспрямованою, естетично насиченою й морально відповідальною.

Список використаної літератури

1. *Гоголь М.* О малороссийских песнях / М. Гоголь // Пісенний вінок: Українські народні пісні з нотами / Упоряд. А. Михалко. – К. : Криниця, 2009. – С. 9–13.
2. *Кемеровська О.* Мистецтво у розкритті творчого потенціалу дитини // Обдарована особистість: пошук, розвиток, допомога. – К. : Генеза, 1998. – С. 150–154.
3. *Комоссарова Л. М.* Дитина у світі музики / Л. М. Комоссарова // Дитина в дитячому саду. – 2005. – № 1. – С. 13–18.
4. *Лазаренко Г. А.* Формування художньо-естетичного смаку у дітей старшого дошкільного віку засобами музичного мистецтва : автореф. дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 – «Теорія і методика виховання» / Г. А. Лазаренко; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2015. – 17 с.
5. *Лісецький С.* Хоровий диригент Семен Дорогий / С. Лісецький. – Вишневе : ПП «Альфа студія», 2004. – 112 с.
6. *Пенчук І.* Період розквіту дитячого телебачення в Україні (70–80 рр. ХХ ст.) // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації, 2010. – № 903. – Вип. 2. – С. 84–89.
7. *Попельницька О.* 100 видатних діячів культури України / О. Попельницька, М. Оксеніч. – К. : Арій, 2010. – 464 с.
8. *Сухомлинський В. О.* Вибрані твори. В 5 т. Т. 5. Виховання і самовиховання / В. О. Сухомлинський. – К., 1997. – 346 с.
9. *Фриз П. І.* Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини : автореф. дис... канд. мистец.: спец. 17.00.01 – «Теорія та історія культури» / П. І. Фриз; Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. – К., 2007. – 18 с.

References

1. *Gogol M.* (2009). About the little Russian songs. The song wreath: the Ukrainian folk songs with the notes. A. Myhalko (compiler). Kyiv: Krynytsya [in Russian].
2. *Kemerovska O.* (1998). The art in the revealing of the creative potential of the child. The gifted personality: search, development, assistance. Kyiv: Genezis [in Ukrainian].
3. *Komossarova L. M.* (2005). The child in the world of the music. Dytna v dytyachomu sadu. 1, 13-18 [in Ukrainian].
4. *Lazarenko G. A.* (2015). The formation of the artistic and aesthetic taste in the preschool children by means of the music art. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv: Harkivs'kyj nacional'nyj pedagogichnyj universitet imeni G. S. Skovorody [in Ukrainian].
5. *Lisetsky S.* (2004). The choral conductor Semen Dorogij. Vyshneve: Al'fa studiia [in Ukrainian].
6. *Penchuk I.* (2010). The heyday of the children's television in the Ukraine (the 70-80th of the XX century). Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni V.N. Karazina, 903, 84-89 [in Ukrainian].

7. *Popelnytska A., & Oksenysh M.* (2010). 100 major cultural figures of the Ukraine. Kyiv: Artij [in Ukrainian].
8. *Sukhomlinsky V. A.* (1997). Selected works. In 5 v. V.5 Upbringing and selfupbringing. Kyiv: Radyans'ka shkola [in Ukrainian].
9. *Friez P. I.* (2007). The choreographic culture as a factor in the creative development of the child. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv : L'vivs'ka nacional'na muzychna akademiya im. V. M. Lysenka [in Ukrainian].

Богатырева Юлия Николаевна, аспирантка Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств, г. Киев

Влияние популярной музыки на формирование эстетической культуры ребенка

Освещается влияние популярной музыки на формирование эстетической культуры детей дошкольного и младшего школьного возраста. Утверждается, что музыка, в частности популярная, может не отражать непосредственно явление действительности, но в передаче эмоциональных проявлений в рамках определенного социокультурного времени она не имеет аналогов в отношении других видов искусств.

Ключевые слова: культура, эстетическая культура, музыка, популярная музыка, эстрада, ребенок, эмоциональные проявления, ритм.

Bogaturova Iulia Mukolaivna, aspirantka Nacionalnoy akademii kerivnuh kadrov kulturu i mustestv, m. Kiev

The impact of the popular music in the formation of the aesthetic culture of a child

The article highlights the effect of the popular music in the formation of the aesthetic culture of the children of preschool and early school age. It is argued that the music, especially popular, can not directly reflect the phenomenon of the reality, but in the transfer of the emotional expression within a specific socio-cultural time, it is unique in the relation to other arts.

The important guarantee to enriching the spirituality of the modern man and instilling for her the qualities of the intelligence is the aesthetic education. This component of the educational process is directly aimed at the formation of the reasonable perception and ability to transform the reality by the laws of harmony in all spheres of the public life. Art as a powerful means for the formation of the aesthetic culture promotes the development of the culture of feelings and creative imagination, the making the ability to understand the inner world of the people.

The intonation values of the music as a form of the art determine its specific feature of aesthetic perception. They expressed a sense of intonation paint, artistic images and the human experiences, creating some common emotional field between the piece of music and man. Experiencing the beauty of the musical sound and musical tone is an integral component of the creative process of aesthetic perception. This experience is compared to the need for useful and pleasant, and there is high expression of the human spirituality.

The powerful energy of the movement, inexhaustible diversity of the phenomena of the material world, the interaction of space and time are concentrated in the pop music, primarily in the variety. Thanks to its natural rhythm, the music on a subconscious and conscious levels awakes the latent energy in the person and stimulates its artistic and creative possibilities. Music, especially popular, may not directly reflect the phenomenon of the reality and the flow of the human ideas, but in the processes of the transferring of a wide range of the emotional expressions and its dynamics within a specific socio-cultural time it is unique in the relation to other arts. It instantly is satisfying the artistic and aesthetic needs of the people and is responsive to the phenomenon of the social reality. Therefore, the introduction to its values, starting from infancy, should be a matter of the raising ideological and purposeful, aesthetically rich and morally responsible.

Key words: culture, aesthetic culture, music, popular music, variety, child, emotional expressions, rhythm.

Надійшла до редакції 1.10.2015 р.